

Den militære Straffelov og Retsplejelov.

Endnu i 1900 foregik den militære Retspleje ved Hæren efter Regler, hvis Grundlag var Krigsartiklerne af 1683, og som ikke var blevet ændrede i det sidste halvandet Hundrede Aar. En Sag blev undersøgt ved Krigsforhør, bestaaende af 3 Officerer og Auditøren, der foretog Afhøring og Protokollat, og paadømt ved en af Jurisdiktionschefen nedsat Krigsret, bestaaende af 13 Militære, en Formand, i Reglen Oberstløjtnant, og 12 Medlemmer, to af hver Grad fra Formanden og nedefter, samt Auditøren, der efter Krigsartiklerne skulde udvikle Sagen de simplici et plano og gøre Indstilling, men ikke domte med, alt uden Anklager og Forsvarer og meget lidt af Formaliteter. I Sager mod Officerer nedsattes Stabskrigsret eller Overkrigskommission. Ved Flaaden, hvor Reglerne daterede sig tilbage til Krigsartikler af 1752 og 1756, fandtes ombord Forhør og Krigsret, noget anderledes sammensat, ikke altid med Auditor, medens i Land Sagerne behandledes ved Søetatens kombinerede Ret, der kun bestod af Officerer og Auditøren (der her stemte med) og var fast, saaledes at Sagerne i Reglen paadømtes af de samme, der havde overværet Forhøret, og som derfor kendte Sagen, medens en Krigsret domte paa Grundlag af en Oplæsning af Akterne og Auditørens Forklaring.

Som Straffelov var Krigsartiklerne bleven ophævede i 1881. Først da afskaffedes de legemlige Straffe. At løbe Spidsrod og at kattes til Masten var i det 18. Aarhundrede og endnu senere Straffen for grove Forseelser; for endnu grovere var det Fæstningsarbejde som ærlig eller uærlig

Slave eller Livsstraf. Ved en Parolbefaling af 1836 blev Spidsrodsstraffen afskaffet — den var dog forinden ude af Brug; i Stedet for den kom de nye Straffe strengt Fængsel paa Vand og Brød og Tillægsstraffen Nedsættelse i de meniges 2den Klasse, der kunde forbindes med Idømmelse af Rottingslag, hvilken Straf ogsaa kunde anvendes paa de saaledes domte (der bar »den sorte Kokarde«).

Den endnu gældende Straffelov for Krigsmagten af 7. Maj 1881 fremkom efter gentagne Forelæggelser og lange Forhandlinger; dens Grundlag var et af Generalauditor (senere Professor) A. W. Scheel i Fyrrerne udarbejdet og trykt Udkast, der allerede havde øvet betydelig Indflydelse paa Praksis. Ved Loven afskaffedes de i Brug værende legemlige Straffe Krumslutning (i Jern, indtil 48 Timer), Rotting (kun for 2. Kl. Menige) og Tamp (i Flaaden, hvor Katning var gaaet af Brug).

Et andet Fremskridt var, at Loven satte udførlige og detaillerede Bestemmelser i Stedet for de forud gældende og mangelfulde. Dens Strafferammer gaar højt op, og hvor der sættes et bestemt Minimum, er det Mening, at det skal virke afskrækkende; men i mange Tilfælde aabner den dog Plads for en lempelig Afgørelse, ved at Straffen kan gaa helt ned til Kvarterarrest eller Irettesættelse. Ganske enkelte Bestemmelser giver Udtryk for Bestræbelse efter at udelukke Haardhed i Straf for Smaaforseelser, saaledes for Overtrædelse af Bestemmelserne om Tilstedeværelse i Kvarteret om Natten og for Undladelse af at vise Overmand de skyldige Tegn paa Ærbødighed.

Loven regulerer Anvendelsen af Straf uden Dom. Ved denne er at mærke som særlig for dansk Militærret den Regel, at den, hvem Straf ikendes arbitrært, altid har kunnet nægte at modtage Straffen og henskyde sig under Rettergang (dog ikke hvis Straffen kun var Irettesættelse, ejheller paa Togt). At en Krigsret overvejende sammensat af Befalingsmænd fra samme Afdeling ikke just var det mest egnede Forum for en saadan Appel, er en anden Sag. Arbitrær Af-

gørelse anvendtes ofte efter retslig Undersøgelse for at undgaa Krigsretsapparatet. De Straffe, der efter Loven kunde anvendes arbitrært, gik op til 10 Dages simpelt Fængsel paa Vand og Brød eller mørk Arrest paa indskrænket Kost.

For at modvirke uheldige Straffemethoder i selve Tjenesten gav Loven Bestemmelser om Brugen af Disciplinarmidlerne, der ikke maatte anvendes uden som Uddannelsesmidler og adækvate med Forseelsen, saasom Efterøvelse for den, der ved Øvelse havde vist Mangel paa Flid. Ved Flaaden var der videre Adgang til Anvendelse af egentlig Disciplinarstraf.

Ved Lov af 8. Maj 1908 skete der vigtige Ændringer i den militære Retspleje, navnlig ved Bestemmelserne om at vælge eller erholde beskikket Forsvarer og om Appel til den da oprettede Overkrigsret. Forsvareren kunde være Sagfører eller Militær. De militære Forsvarere blev hyppigt anvendte, og de var ikke bange for at sige deres Mening. Uheldigvis blev Krigsretsapparatet, hvis Vidtløftighed¹⁾ ikke var Udtryk for nogen fornuftig Hensigt, bestaaende med nogle Ændringer, der var uden væsentlig Betydning.

I 1913 blev der nedsat en Kommission med den Opgave at udarbejde Udkast til en ny militær Straffelov; men under Henviisning til, at Forarbejderne paa et Udkast til en ny borgerlig Straffelov endnu ikke var afsluttede, nøjedes Kommissionen med at afgive en foreløbig Betænkning indeholdende en Række Ændringer i Straffelov for Krigsm. Samtidig udarbejdede daværende Generalauditor Giørtz et Udkast til Lov om en ny Ordning af de militære Retter og Rettergangsmaaden ved disse svarende til den vedtagne, men ikke i Kraft traadte Lov om Rettens Pleje. Disse Udkast førte dog ikke til noget.

¹⁾ Holberg, der som Officerssøn kendte noget til militære Forhold, lader Peder Paars efter Nederlaget paa Anholt nedsætte Krigsret for at dømme Niels Johansen Kok for Fejghed; men for at faa Krigsretten passende talstærk maa Paars anmode tre af Røverne — Fjenden — om at træde ind som Dommere.

Resultatet af en ny Kommissions Arbejde var Loven om Retsplejen ved Hæren og Søværnet af 4. Oktober 1919, der ophæver Krigsretterne, saaledes at alle militære Sager herefter paadømmes ved de borgerlige Domstole, hvor Auditoren — ved Højesteret Generalauditoren — fungerer som Anklager, medens Forundersøgelsen ofte bortfalder og erstattes af den ved den militære Afdeling af Auditoren foretagne Efterforskning, og medens tidligere alle Straffesager mod Militære horte under militær Jurisdiktion — for 1905 ogsaa civile Sager — er det nu kun dem, der angaar Forseelser begaaede i Tjenesten eller som vedrører Tjenesten eller hvortil denne har givet Lejlighed eller Anledning, herunder dog ethvert Forhold, der falder ind under Straffelov for Krigsmagten.

De i 1908 indførte Ændringer i den militære Retspleje var Forbedringer, men ikke tilstrækkelige. Da dertil kom paa dens Omraade at gennemføre den borgerlige Retsreforms Principer, valgte man at gaa helt bort fra den hidtidige Ordning. En Sammenligning mellem denne, saaledes som den kunde være blevet, og den nuværende vilde blive for hypotetisk og lader sig ikke gøre, fordi Loven af 1919 har et Afsnit om Paalæg af Straf uden Dom, hvis nye Regler har haft stor Betydning for Praksis, hvilket allerede følger af, at Strafarter, der for var meget anvendte, navnlig mørk Arrest, nu ikke kan idømmes arbitrært, hvorefter Domstolene ogsaa har ophørt at benytte dem.

Tidligere fandt arbitrær Afgørelse ofte Sted, naar Sagen var oplyst ved Krigsforhør. I Stedet for dette træder efter Loven den af Auditoren foretagne Undersøgelse. I de fleste fremmede Retsordninger har Forholdet vistnok været det, at den arbitrære Straffemyndighed udøvedes uden nogen Forbindelse med den krigsretlige.

Loven giver ogsaa nye Bestemmelser om Disciplinarmidler, hvis Anvendelse er mere fri end før, men under nøje Kontrol.

Efter at den borgerlige Straffelov af 1930 var traadt i

Kraft, nedsattes der i 1932 af Forsvarsministeren et Udvalg med Generalauditor *V. Pürschel* som Formand, med den Opgave paa Grundlag af den borgerlige Straffelov at forberede en Revision af Straffelov for Krigsmagten og til i Forbindelse dermed at foretage en Gennemgang af Loven om Retsplejen. Dette Udvalg har i Fjor afgivet Betænkning, indeholdende Udkast til militær Straffelov og til Ændringer i den (nu saaledes benævnte) militære Retsplejelov; Betænkningen er enstemmig og Udvalgets Arbejde fortjener Anerkendelse; det tør bemærkes, at det ikke er første Gang, Generalauditor *Pürschel* har vist en særlig Evne til at lede Forhandlinger af denne Art. Med faa Ændringer foreligger de to Udkast nu som Lovforslag.

Udvalgets vigtigste Opgave har været selve Straffene, idet det har skullet komme til Klarhed over Sporgsmaalet, om det er nødvendigt eller hensigtsmæssigt at have særlige militære Straffe, og hvori saa disse skulde bestaa.

Straffelov for Krigsmagten er i den Henseende forældet; og det er nu vanskeligt at se, hvorfor der har skullet være saa mange forskellige Fængselsstraffe: Vagtarrest, ensom Arrest, simpel og streng Arrest i Bøjen, mørk Arrest, mørk Arrest paa indskrænket Kost, simpelt og strengt Fængsel paa Vand og Brød, dertil endnu simpel og streng Fæstningsarrest og Statsfængsel. Heraf er dog Arrest i Bøjen og mørk Arrest gaaet af Brug, særlig fordi disse Straffe siden 1919 ikke har staaet til Raadighed ved arbitrære Afgørelser. At strengt Fængsel paa Vand og Brød — strengt vil sige i Mørke og med haardt Natteleje — endnu anvendes i enkelte Tilfælde, er fordi det i de højere Grader har kunnet træde i Stedet for Strafarbejde i indtil 1 Aar eller nu Fængsel i tilsvarende Tid.

Afskaffelsen af de omtalte to Strafarter skyldes ikke nogen Undersøgelse af, hvorledes de faktisk føles og virker. Ganske bortset herfra har det virket utiltalende baade at idømme dem og at vide, at de idømtes; og man kunde i alt Fald

tænke sig dem, paa hvem de vilde virke skadeligt. De vides dog ikke at have foraarsaget Psykoser.

Det værste ved at sidde i Fængsel, — hvor der ikke er Tale om Straffens Indgreb i Stilling og Forhold — maa være Kedsommeligheden. Den synes dog ofte at anfægte de unge Mennesker mindre, end man skulde tro. Trang til Læsning er ikke almindelig. Det hed sig, at Tiden bedre døsedes bort i en mørk end i en lys Arrest. Virkningen af haardt Natteleje er, at Arrestanten sover mindre, og at Tiden derfor falder ham endnu længere.

De strenge Straffe har næppe haft den præventive Evne, som man har tiltroet dem, navnlig ikke overfor den enkelte i Retning af at afværge Gentagelse; derom vidner lange Straffelister. Kun at overføre borgerlig Straffelovs Hæfte og Fængsel vilde dog møde flere Vanskeligheder. At idømme Vagtarrest, der svarer til Hæfte, vilde for meniges Vedkommende gribe for meget ind i Uddannelsen, og at anvende Fængsel for at forkorte Straffetiden vilde være mod Meningen med denne Strafart, der har sin Vægt ved, at den ikke idømmes i under 30 Dage, og hvis Forskel fra Hæfte, hvis den kunde gaa saa langt ned som dette, for mange ikke vilde være følelig. Der er Brug for kortvarige Strafarter, og de maa, ikke just for Afskrækkelsens Skyld, men fordi de skal opveje en længere Tids simpel Arrest, være forbundne med visse Skærper.

Man har aldrig hos os været inde paa at forene Straf og Uddannelse ved, at straffede anbragtes i en særlig Afdeling (Straffekompani) saaledes som det er eller har været Tilfældet i Frankrig og Belgien. Strl. for Krigsm. har en Tillægsstraf, Fjernelse fra Afdelingen, men siger udtrykkeligt, at saadanne Individuer ikke maa samles i særlige Straffefafdelinger. Denne Straf har kun sjælden været anvendt. At anbringe de urolige Hoveder, de slappe Karakterer og de psykopatiske Naturer paa eet Sted vilde ogsaa give uheldige Resultater, hvis Lederen ikke var udstyret med ganske særlige Evner.

De af Udvalget foreslaaede Straffe er følgende:

Irettesættelse,
 Kvarterarrest,
 skærpet Arrest,
 streng Arrest,
 Fængsel,
 og — i Krigstid — Livsstraf.

Irettesættelse kan, i Modsætning til Advarsel i Politisager, ikendes ved Dom.

Arreststraffene kan kun anvendes fra 2 indtil 30 Dage, dog at Vagtarrest kan anvendes ogsaa udover denne Tid paa Befalingsmænd, hvilket er den eneste Forskel, der gøres i Straffene af Hensyn til den militære Grad. Fæstningsarrest, der nu bortfalder, var en Straf for Officerer.

De Ubehageligheder, der er forbundne med de to højere Arreststraffe, er, at de udstaaes i Enrum, at Arrestanten ikke maa beskæftiges, heller ikke med Læsning, og med Hensyn til Kosten, at den i skærpet Arrest er den almindelige militære Kostforplejning, men at man ikke kan faa anden Drik end Vand, og i streng Arrest er en særlig Fangekost: Brød, Kartofler, Mælk, Vand og Salt, hvorom nærmere Regler fastsættes ved kgl. Anordning.

Her er den Forskel paa Udvalgets Udkast og Lovforslaget, at Kosten ifølge det første i 10 Dage skulde være Vand og Brød alene, men at der efter denne Tid skulde gives Tilskud af Mælk og Kartofler.

Under Kvarterarrest, ogsaa kaldet Kasernearrest, Fortarrest, Arrest til Skibet (men aldrig Stuearrest), deltager menige og Befalingsmænd af lavere Grader i Øvelser og anden Tjeneste. Man har overvejet en lignende Ordning ved Afsoning af Vagtarrest, men er bleven staaende ved den Regel, at Vagtarrestanter saavidt muligt bør beskæftiges med passende Arbejde, eventuelt udenfor Arrestlokalet. De har Adgang til Ekstraforplejning.

Straf af Hæfte eller Fængsel idomt efter de borgerlige

Straffelove kan i visse Tilfælde omsættes til militær Arreststraf, og omvendt, saavel ved Dom som administrativt efter Dom.

Bøde er — af nærliggende Grund — ikke fundet egnet til Anvendelse for Forseelser af militære. Anderledes i en hvervet Hær, hvor de trækkes af i Lønningen (saaledes i U. S. A.: For at møde beruset til Tjeneste indtil 12 Dollars, for Udeblivelse fra Appel indtil 1 Dollar). — For offentlig Uorden er Straffen Arrest, Bøde efter borgerlige Straffelove kan omsættes til en militær Straf.

Der er Forhold saa farlige og skadelige i Krigstid, at Livsstraf maa kunne anvendes; det skal den efter Lovforslaget kunne ved Handlinger, der kommer ind under Begrebet Krigsforræderi, for Mytteri, en Befalingsmands uforvarlige Overgivelse eller Opgivelse af sin Post og enkelte andre grove Forseelser. Kun for Spioneri er den sat som eneste Straf. Livsstraf, der ikke er fuldbyrdet ved Krigstilstandens Ophør, fuldbyrdes ikke¹⁾, men omsættes til Straf af Fængsel paa Livstid.

Betingede Straffedomme har hidtil ikke kunnet gives for militære Forseelser. Vanskeligheden har været, at Prøvetiden maatte falde indenfor Tjenestetiden, hvis der skulde være Mening i den. Derimod har arbitrære Straffe kunnet gores betingede. Dette faldt saa naturligt, af man ikke lod den omtalte Vanskelighed være afgørende. Nu foreslaas det, at der ogsaa skal kunne gives betinget Dom, naar Straffen ikke overstiger, hvad der kunde ikendes arbitrært (indtil 10 Dages streng Arrest).

En værnepligtig, der i de 2 første Maaneder af den første Uddannelsesetid har udstaaet Vagtarrest eller anden Fængselsstraf i over 20 Dage, kan hjemsendes for senere paa ny at indkaldes til Uddannelse.

Straf af Vagtarrest i 10 Dage eller tilsvarende strengere Straf i den første samlede Uddannelsesetid medfører For-

¹⁾ Saaledes ogsaa i 1864, se E. Bodenhoff: »Dømt til Døden«, om en ulykkelig Kaptajn, der med sit Kompagni forlod sin Post.

længelse af Tjenestetiden, dog er der Mulighed for, at paa-gældende paa Grund af udvist god Opførsel kan slippe for Eftertjenesten, ligesom for at Afdelingen kan hjemsende en Mand, som den ikke ønsker at beholde.

I Straffelov for Krigsmagten omhandles de enkelte strafbare Forhold i 134 Paragrafer. Det praktiske Formaal med denne Udførlighed, der vistnok har fremmede Forbilleder, er ikke let at se nu; mulig ligger deri en Modsætning til ældre Tids spredte Lovregler, der lod Plads for Vilkaarlighed og Usikkerhed; men Lovens overordentlige Fylde i Opregningen bibringer undertiden det Indtryk, at den er skrevet til Ophbyggelse for retskafne Krigsmænd, som deraf kan skønne, at alle de skammelige og umilitæriske Hand- lemaader, som tænkes kan, faar tilmaalt deres velfortjente og rigelige Straf, og at intet er glemt.

Lovforslaget nøjes med en speciel Del paa 38 Paragrafer. Udgaet er Berigelsesforbrydelserne — Tyveri, Underslæb m. v. — for hvilke Straf vil være at fastsætte efter borgl. Strl. De enkelte Bestemmelser er kortfattede, saaledes at Loven er bleven overskuelig og egnet til Indskærpelse af de vigtigste militære Pligter. Der er ogsaa ved Valget af, hvad der gives særlig Bestemmelse om, taget Hensyn til, hvad der jævnlig kan ventes at ville forekomme; paa den anden Side er der mindre Grund til Omtale af det daglig- dags, der saa at sige følger af sig selv, og hvorom ved- kommende tilstrækkelig advares (at man efter Retræte skal melde sig i Vagten og ikke stige over Plankeværket). At et Forhold ikke nævnes, tillader vanskeligt nogen Slutning e contr. til Straffrihed, da Lovens Princip er, at pligtstridigt Forhold i det hele er strafbart, hvilket har fundet Udtryk i en almindelig Bestemmelse, hvis Strafferamme er tilstræk- kelig vid.

Det er strengt, at saaledes »alt« kan straffes, og det er berettiget at spørge, hvorfor det er nødvendigt mere end i en civil Etat. Der er for det første den Forskel, at den militære Tjeneste for de fleste ikke er frivillig valgt, saa-

ledes at der kan være Ligegyldighed eller Modvilje at overvinde; men denne Forklaring er dog ikke helt tilstrækkelig. Ogsaa i hvervede Hære straffes der strengt, til Dels maaske fordi professionelle Krigsfolk kan være vanskelige at styre. Forskellen ligger især i den Betydning for Krigsmagtens mulige Formaal, som Pligternes Opfyldelse har, hvorfor Straffen bør være ikke blot en Sanktion, men effektiv, saaledes at Disciplinen, der navnlig bestaar i, at hver gør, hvad han skal, bliver holdt. Her er nærmere Forbindelse mellem Straffen og dens praktiske Formaal end i den borgerlige Straffelov.

Straffelov for Krigsmagten har Tendens til Strenghed. Denne ligger allerede i det omtalte Princip og i Arten af de Straffe, der stilles til Raadighed — og hvis Mening har været, at de skulde bruges — yderligere i de høje Strafferammer og i deres Minimum, hvor saadant er givet, men ogsaa Praksis har været streng, i alt Fald i den Tid da mørk Arrest var den gangbare Straf. I Sverige har man klaret sig med mindre; dog tør det siges, at Tendensen her har været stærkt nedadgaaende, hvad Loven i Reglen ikke hindrer, idet den som nævnt i mange Tilfælde tillader at gaa saa lavt, endog ved Dom, som til Irettesættelse. Det har kunnet gores, idet man nu ser mindre end for i Straffens Betydning for Disciplinen. Lovforslaget udtrykker Nutidens Opfattelse ved en gennemgaaende betydelig Sænkning af Strafferammerne til et Maal, der dog tør anses for fuldt tilstrækkeligt.

Lovbestemt Strafforhøjelse i Gentagelsestilfælde, en Straffe-trusel, hvis præventive Virkning tør siges at have været illusorisk, (jfr. Tyveristraffen efter Strl. 1866), forekommer ikke i Lovforslaget. Efter Strl. f. Krm. har Straffen for Rømning en Stigning, der kan gaa ud over det rimelige, ikke just naar Hensigten er, som det siges i Loven, ganske at unddrage sig Militærtjenesten, men naar den Formodning om Rømningshensigt, som Loven bl. a. tillægger den, der absenterer sig og ikke melder sig tilbage inden 3 Dage,

hvilken Formodning gælder som fuldt Bevis, saa længe den ikke er svækket ved tilvejebragte Oplysninger — bliver afgørende. Lovforslaget opstiller ingen saadan Formodning, men bestemmer Forbrydelsens Begreb ved Hensigten at unddrage sig Tjenesten helt eller for længere ubestemt Tid. Straffen for Rømning er mindst 15 Dage skærpet Arrest, dens Maksimum Fængsel i 1 Aar, i Krigstid 3 Aar, men under særlig skærpende Omstændigheder, saasom naar nogen rømmer fra Skib paa Togt eller naar flere rømmer i Forening, Fængsel i 2 Aar, i Krigstid 10 Aar.

Paa lignende Maade er der for Ulydighed, Mytteri og flere andre grove Forseelser mod Disciplinen sat højere Straf i Krigstid. Forhold i Krigstid findes saaledes ikke samlet; men om de vigtigste — de egentlige Krigsforbrydelser — findes Bestemmelserne i Kapitlet »Forbrydelser mod Krigsmagtens Kampdygtighed«.

Efter Lovforslagets § 2 finder de for Krigstid givne Regler ogsaa Anvendelse, naar Krigsmagten eller en Del deraf er sat paa Krigsfod, og Forsvarsministeren har offentliggjort en Meddelelse om denne Tilstands Begyndelse. I Kommissionens Motiver bemærkes, at Betingelsen er, at hel eller delvis Mobilisering har fundet Sted, og at Beføjelsen, altsaa ikke gælder for en Periode, hvor Sikringsstyrken er indkaldt, ligesom den ej heller kan bruges til Etablering af en Slags »Belejringstilstand« i Tilfælde af indre Uroligheder.

Et Kapitel angaar Pligter som Undermand og er i Forhold til Strl. f. Krm. Sammendrag af mange Bestemmelser. Sidstnævnte Lov stiller Ulydighed i Spidsen; i Lovforslaget handler den første § om respekstridigt Forhold. Det hedder blandt militære, at Respektstridighed er værre end Ulydighed, hvormed der menes, at en personlig Konflikt kan være skadeligere for Tjenesteforholdet end det at protestere mod eller handle mod en Ordre¹⁾. Begge Forseelser har

¹⁾ Dette Indtryk faar man ogsaa ved at læse Fremstillingen af »den helsingørske Krigsretsskandale« i Frederiksborg Amts historiske Aarbøger 1736.

betydeligt nedsatte Strafferammer, en Nedsættelse, der allerede lader sig begrunde ved, at der aldrig har været Brug for Straffe i den Højde, hvortil de har kunnet naa.

Lovforslaget nævner ikke som Strl. f. Krm. mange forskellige Maader, paa hvilke Respekten kan tilsidesættes, men siger blot »i Ord eller Gerning«. Straffen er Arrest uden særlig Begrænsning nedefter, men kan stige til 6 Maaneders Fængsel.

Straffen for Ulydighed gaar langt højere. Som en skærpende Omstændighed anføres, at den skyldige »med roligt Overlæg haardnakket nægter Lydighed«. Strl. for Krm. har her en Bestemmelse, der til Lærebrug, som Straffetrusel, har kunnet være nyttig, men som i forekommende Tilfælde ofte har voldt Tvivl og Besvær, at Straffen for den, der nægter at adlyde eller paa anden Maade viser, at han ikke vil adlyde, mindst er 3×5 Dages simpelt Fængsel paa Vand og Brød. I Forbindelse med samme Lovs § 50, at selvforskyldt Drukkenskab ikke udelukker Anvendelsen af den lovbestemte Straf, har Bestemmelsen undertiden maattet anvendes i Tilfælde, der i Virkeligheden ikke var af væsentlig Betydning.

At en Forseelse begaas af flere i Forening, er allerede efter almindelige Strafudmaalingsregler en skærpende Omstændighed (b. Strl. § 80). I flere Straffebestemmelser, saaledes ved Rømning og Ulydighed, nævnes det udtrykkelig som strafforhøjende, d. v. s. at Strafferammens Maximum sættes op. I dette Forhold ligger der noget af det væsentlige ved militær Strafferet. At flere forener sig om at foretage noget, der strider mod Disciplinen, gør en kvalitativ Forskel overfor det, at kun en enkelt tillader sig det. Eksemplet, der smitter, den enkeltes farlige Inflydelse, der forstærkes ved Tilslutning, truer Disciplinen i hele Afdelingen og kan have Følger, der er vanskelige at oprette. Det kan ved Straffens Fastsættelse være vanskeligt at tage Hensyn til det almenmenneskelige Karaktertræk, at hvor flere fører an, slutter andre sig let til i den tankeløse Op-

fattelse, at man risikerer mindre, naar man er mange, en Betragtning, der kan gælde, naar det ikke drejer sig om noget alvorligt, men ogsaa kan bevirke, at Sagen bliver alvorlig. Praktisk talt: de menige er de mange, Befalingsmændene de faa; det maa ikke komme til, at disse staar magtesløse.

Disse Synspunkter ligger til Grund for den strenge Bestemmelse i Lovens § 51 om de Forhold, der betegnes som Mytteri:

»Dersom flere i Forening nægter en foresat eller Vagt Lydighed eller bruger Magt, Vold eller Trusel om Vold mod en foresat eller Vagt eller træffer Aftale om saadan Handlemaade, straffes de for Mytteri fra 4 Maaneder til 6 Aar. I Krigstid kan Straffen stige til Fængsel paa Livstid eller Livsstraf«.

Straffelov for Krigsmagten er for øvrigt endnu strengere, særlig for saa vidt angaar Hovedmænd og de Forhold, som den betegner som Oprør.

Straffene for Ulydighed, Vold og Trusler mod Overmand eller Vagt og for Mytteri kan i øvrigt under formildende Omstændigheder nedsættes, hvis en foresat, Overmand eller Vagt ved ukorrekt og navnlig ved udæskende Forhold har givet Anledning til Forbrydelsen. Strl. f. Krm. gaar ikke saa vidt, hvor det drejer sig om Lydighedspligten.

Sidstnævnte Lov har Bestemmelse om Straf for den, der fremfører ugrundet Klage over en foresat; Udtrykket kan give Anledning til den urigtige Opfattelse, at det drejer sig om et Bevisspørgsmaal, eller at det kommer an paa det faktiske, om end den formentlige Forurettelse er nok saa ringe. Lovforslaget betegner Forholdet naturligere ved Udtrykket »uden rimelig Grund« fremfører Klage.

I det Kapitel, der angaar Pligter som Overmand, møder man det Forhold, der betegnes »Myndigheds Ikke-Brug« (og som blandt militære siges at være værre end Myndigheds Misbrug), at en foresat ikke med tilstrækkelig Agt-

paagivenhed og Kraft søger at hindre, at en ham undergiven begaar en Forbrydelse, som den foresatte er tjenstlig forpligtet til at forhindre. Under militære Forhold vil man her navnlig tænke paa alvorlige Situationer, der kræver Optræden og Beslutsomhed, og paa Tilfælde, hvor Myndighed skal bruges ovefor undergivne i Flertal.

At »lægge Haand paa« en Undermand kan være en reglementarisk Forseelse, ligesom det overfor en Overmand kan være en Respektforseelse. Er det Vold, er Straffen i begge Henseender sat i Forhold til b. Strls. Voldsparagrafer ved en Forhøjelse af den i disse fastsatte Straf. Straffen forhøjes for Vold mod Overmand til det dobbelte, for Vold mod Undermand med det halve, i første Tilfælde med et Minimum af 15 Dages skærpet Arrest, i sidste Tilfælde af Vagtarrest i 15 Dage. Det er bemærket, at Overmandens Forhold kan begrunde Strafnedsættelse for den underordnede. Paa lignende Maade kan Straffen sættes lavere, naar Undermanden ved udæskende Forhold har givet Anledning til Forbrydelsen.

Der er Bestemmelse om den, der indlader sig med en Undermand paa en Maade, der er egnet til at skade hans Autoritet som Befalingsmand. Udtrykket Autoritet er heldigt, bedre end det nærliggende »Anseelse«, som kunde mistænkes for at indeholde noget udemokratisk.

Det bliver en Skonssag, hvilke Forhold der er Grund til at medtage i de særlige Straffebestemmelser. Tradition har noget at sige; der er Bestemmelser, som man venter at finde, og som det er praktisk at kunne henvise til, saaledes Vagtforseelser (sovet paa Post, forladt sin Post, været beruset paa Post, »i Reglen mindst« 10 Dages skærpet Arrest), ligeledes Drukkenskab i og udenfor Tjeneste. (Den, der viser sig synlig beruset i Uniform udenfor Tjenesten, straffes med Arrest).

Naar et passende Udvalg er gjort, bliver tilbage hele Resten af de forskelligartede Pligter, smaa og store, almindelige eller situationsbestemte, som kun lader sig sammenfatte i

meget vide Udtryk. En militær Straffelov maa indeholde en Bestemmelse, som omfatter Uefterrettelighed og utilborlig Handlemaade i alle disse Forhold. Strl. f. Krm. har en saadan i § 158; militær Straffelov har den i § 63, som er affattet saaledes:

»Den som forsætlig eller uagtsomt undlader at efterkomme en ham efter Reglement, særlig Forskrift eller Tjenesteforholdets Natur paahvilende Pligt, straffes med Arrest.

Er Pligtforsømmelsen særlig grov, har den medført stor Skade eller Fare, eller har en Befalingsmand derved i høj Grad svigtet overfor de Krav, der efter hans Stilling maa stilles til ham, kan Straffen stige til Fængsel i 1 Aar, i Krigstid 3 Aar.«

Man kunde til Slutningen af 1ste Stykke tænke sig føjet et Forbehold, »hvis der skønnes at være Grund til at anvende Straf« eller lign. Her kan erindres, at Irettesættelse kan træde i Stedet for en mindre Grad af Arrest; men det er klart, at det strafbares Grænse ligger langt nede ved denne Bestemmelse, der ogsaa omfatter Uagtsomhed.

Bestemmelsen henviser først til Reglementer. Det er navnlig Tjenestereglementet (og det lille Udtog af det, der findes i Lærebog for menige), der indeholder Hovedbestemmelserne om de militære Pligter. Nogen Lov om det militære Tjenesteforhold har man ikke siden Subordinationsordningen af 1792, som vel ikke er bortfaldet, men dog paa nogle Punkter tilsidesat af Regler, der udtrykker en nyere Tids Opfattelse.

Der behøves imidlertid ikke i hvert Tilfælde, hvor der er Tale om tilladelig eller utilladelig Handlemaade, at findes nogen skrevet eller udtalt Bestemmelse. Der er Pligter, der som man siger, følger af sig selv, Strl. f. Krm. § 158 siger af »Forholdets Natur«, et kedeligt Udtryk i en Lov. Kommissionen af 1912 søgte at give en Definition og ændrede derfor Ordene »ifølge Forholdets Natur paaliggende

Pligter« til »ifølge de militære Forholds Ordning eller Tjenestens Øjemed paaliggende Pligter«.

Naar en Straf idømmes eller dikteres, bekendtgøres den i Dagsbefalingen med Angivelse af, hvori Forseelsen bestaar, enten ved en almindelig Betegnelse eller ved Udtryk, der indeholder det væsentlige og faktiske. I denne Redaktion gengives Forholdet paa vedkommendes Straffeliste, som er det Sted, hvor man senere søger Oplysning, naar selve Sagen er gemt og glemt. Formuleringen har særlig Betydning ved de mange »ubenævnte« Forseelser, der falder ind under § 63.

Forholdet mellem militær Straffelov og borgerlig Straffelov er det, at den første slutter sig til den sidste, saaledes at denne gælder overalt, hvor ikke andet er bestemt i eller følger af M. S. I den specielle Del fortrænges adskillige Bestemmelser i 16. Kap. (Forbrydelser i off. Tjeneste eller Hverv) af de militære Bestemmelser, saaledes § 156 om Nægtelse eller Undladelse af at udføre Tjenestepligt og § 157 om Forsømmelse eller Skødesløshed i Tjeneste. I Kap. 12 (Forbrydelser mod Statens Selvstændighed og Sikkerhed) vil § 101² om den, der under Krig eller truende Udsigt til Krig yder Fjenden Bistand, blive fortrængt af M. S. § 34 for deres Vedkommende, der er undergivne den militære Straffelov, hvoraf en Række Bestemmelser i Krigstid — eller naar Bekendtgørelse udstedes om, at Krigsforhold er indtraadte — udvides til at gælde alle.

Fra b. Strls. almindelige Del afviger M. S. væsentlig kun for Strafarternes Vedkommende, idet den har de særlige Arreststraffe, hvoraf Vagtarrest nærmest svarer til Hæfte, medens der gælder de samme Regler for Fængsel. Afset fra en vis Adgang til Omsætning, saa langt Arreststraffene rækker, dømmes militære for Overtrædelse af b. Strl. efter denne, ogsaa for saa vidt angaar betingede Domme.

Af de i M. S. særlig omhandlede Forseelser er mange af en saadan Art og Straffen for dem saa høj, at Loven ligesom b. Strl. opstiller den Regel, at Uagtsomhed ikke straffes

uden positiv Hjemmel. Denne findes navnlig i § 63. Kan saaledes Undladelse af at efterkomme en given Befaling ikke anses for forsættelig, f. Eks. fordi den skyldes Forglemmelse eller (paastaet) urigtigt Begreb om Pligt, vil denne Bestemmelse kunne komme til Anvendelse. Maaske behøver Hjemmelen ikke at være udtrykkelig, men kan ligge i, at en Handling, der som Regel efter sin Karakter begaas af Uagtsomhed, nævnes som strafbar: dette gælder § 64 om at sove paa Post, hvilket sker ved, at vedkommende først lægger sig ned — hvorved han overtræder et Forbud — og derefter, ganske naturligt, falder i Søvn.

Det nærmere om de Pligter, for hvis Tilsidesættelse Loven sætter Strafansvar, maa, hvis de ikke følger af Forholdets Natur, findes i de militære Reglementer. Loven giver kun faa Begrebsbestemmelser eller materielle Regler. Den har Forklaring om, hvad der forstaas ved Vagt eller Post; man kunde ønske en Udtalelse, der viste, om Loven i enhver Henseende strækker Begrebet Foresat lige saa vidt som Tjenestereglementet. At Lydighedspligten forudsætter en Befaling, der gives i Tjenestens Medfør, har man ikke fundet det nødvendigt at sige. Hvis en Befaling gaar ud paa noget retsstridigt — hvorved selvfølgelig ikke blot forstaas Krænkelser af private Rettigheder — siger Lovens § 18, at den underordnede er ansvarlig, medmindre det er ham bekendt, at der ved Befalingen tilsigtedes noget saadant eller dette var umiddelbart indlysende. »Noget retsstridigt« synes mere omfattende end »Forbrydelse« i den tilsvarende Bestemmelse i Strl. f. Krigsm.; men naar Ulovligheden ikke drejer sig om noget væsentligt, vil man næppe falde paa at drage den underordnede til Ansvar. Den menige vil i alt Fald i saa Tilfælde have Grund til at tro, at Ansvarret maa være den foresattes, (f. Eks. Overtrædelse af tjenstlig Forskrift om ikke at betræde nysaaede Marker).

Loven omfatter de til Krigsmagten hørende Personer, dels de fast eller midlertidigt ansatte, dels dem, der aftjener deres Værnepligt. Ogsaa hjemsendte værnepligtige maa i

visse Tilfælde anses for at høre under Loven, nemlig for saa vidt der paahviler dem militære Pligter; det gælder i alt Fald Pligten til at møde efter Indkaldelse; men det er ikke udelukket, at der administrativt kan paalægges dem saadanne Pligter. En ny Regel er den, at Straffebestemmelserne om Respektstridighed, Vold og Trusler om Vold mod Overmand gælder endnu i 24 Timer efter Hjemsendelsen.

I Krigstid omfatter Loven enhver, der gør Tjeneste ved eller følger en militær Afdeling, og en Række Straffebestemmelser udvides til at gælde enhver, der gør sig skyldig i de deri omhandlede Forhold, deriblandt Undladelse af at forebygge eller gøre Anmeldelse om visse grove Forbrydelser.

For Medvirken til Overtrædelse af Loven kan Personer, der ikke efter det anførte hører under den (extranei), kun straffes, saafremt den paagældende Straffebestemmelse hjemler Straf af Fængsel i 4 Aar eller derover.

Forslaget til Lov om Ændringer i Loven om Retsplejen angiver, hvilke Sager der fremtidig skal behandles efter militær Retsplejelov. Foruden Sager om Overtrædelse af militær Straffelov er det Sager om strafbare Handlinger, der vedrører Tjenesten eller er begaaede i Anledning af Tjenesten eller paa militært Omraade eller i anvist Kvarter og om Forbrydelser mod Person eller Ære, begaaet mod en ved Krigsmagten tjenstgørende eller en Krigsfange.

De Straffe, der kan anvendes arbitrært, ændres i Overensstemmelse med det nye System af Straffe. Maksimum er 10 Dages streng Arrest.

Der indføres Doms mænd ligesom i den borgerlige Retspleje, dog i Sager angaaende Overtrædelse af militær Straffelov kun, naar Straffen (i Fredstid) efter Loven kan blive over 2 Aars Fængsel.

A. P. Larsen.